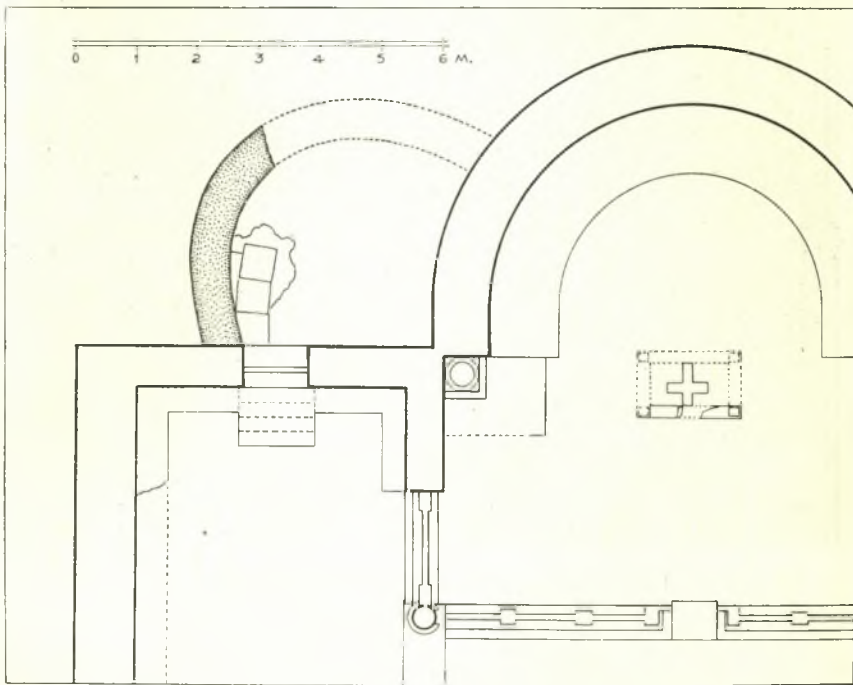

7. ΣΥΝΕΧΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΒΡΑΥΡΩΝΑ
ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

Κατὰ τὸ 1954 ἐξετελέσθησαν ἐργασίαι ἀποκαλύψεως ὁλοκλήρου τοῦ πρὸς δυσμὰς αἵθριου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν εὐρέθη τι τὸ ἀξιόλογον. Ἐν συνεχείᾳ προέβην εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ παρὰ τὴν Β.Α. γωνίαν τοῦ ἱεροῦ νεωτέρου προσκτίσματος (εἰκ. 1).

Εἰκ. 1. Λεπτομέρεια τοῦ κατὰ τὴν Β. Α. γωνίαν τῆς βασιλικῆς προσκτίσματος.

Τὸ κτίσμα τοῦτο ἦτο καμπυλόπλευρον μὲ τοιχώματα πάχους 0.65 καὶ ἐχρησιμοποιοῦν ἐξωτερικῶς τμῆμα τῆς κεντρικῆς ἀψίδος τοῦ ἱεροῦ καὶ μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ βορείου κλίτους. Ἦτο ἐστρωμένον διὰ παχέος κονιάματος (κουρασάνι) καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔφερε τετραγώνους πλινθίνας πλάκας διαστ. 0.50 × 0.50 μ. Ἐπειδὴ τὸ δάπεδον τοῦ προφανῶς βοηθητικοῦ τούτου διαμερίσματος εὐρίσκετο εἰς ὑψηλότεραν στάθμην ἀπὸ τὸν κυρίως ναὸν ἢ ἐπικοινωνία πρὸς τὸ διαμέρισμα τοῦτο ἐγένετο διὰ κλίμακος κατασκευα-

σθείσης εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου τοῦ Β. κλίτους, μετατραπέντος τοῦ ὑπάρχοντος ἐκεῖ παραθύρου εἰς θύραν.

Τὸ πρόσκτισμα τοῦτο δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πολὺ μεταγενέστερον τῆς βασιλικῆς, διότι ὁ τρόπος τῆς δομῆς του καὶ ἡ διάταξις τῆς πλακοστρώσεώς του εἶναι παραπλήσιοι τῶν ἄλλων προσκτισμάτων τῆς βασιλικῆς.

Κατόπιν ἀνεσκάφη καὶ ἐκαθαρίσθη τελείως τὸ εἰς τὴν Ν.Δ. γωνίαν εὐρεθὲν ἀνεξάρτητον τετράγωνον οἰκοδόμημα¹, ὃπερ ἔφερε πρὸς δυσμὰς

Εἰκ. 2. Τὸ πρὸς νότον τῆς βασιλικῆς τετράγωνον διαμέρισμα μὲ τοὺς ἀποκαλυφθέντας τάφους.

εἴσοδον καὶ πρὸ αὐτῆς τετράγωνον θεμέλιον δικιονίου προστόφου. Τὸ οἶκημα τοῦτο ὑπετέθη κατ' ἀρχάς, ὅτι ἦτο ὁ ξενῶν, ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν τελικὴν σκαφήν του εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ πολλοὶ πλινθόκτιστοι, καμαροσκεπεῖς, τάφοι, μεγάλοι πίθοι καὶ πολλὰ ὄστᾶ, ἴσως νὰ ἔχρησίμευεν ὡς χῶρος ταφῆς ἢ ὄστεοφυλάκιον (εἰκ. 2). Πάντως βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐστεγάζετο διὰ κτιστοῦ πλινθίνου θόλου, ὡς ἀποδεικνύουσι πολλὰ τεμάχια αὐτοῦ ἐκτισμένα μὲ ἀκτινηδὸν βαινούσας πλίνθους.

Τέλος ἐμελετήθη ἡ διακόσμησις τῶν τοίχων τοῦ πρὸς νότον τοῦ κυρίως ναοῦ εὐρισκομένου βαπτιστηρίου.

¹ Ὅρα τὴν ἐν ΠΑΕ τοῦ 1953 σ. 104 εἰκ. 2 δημοσιευθεῖσαν κάτοπιν (στοιχείον Ν).

Τὸ βαπτιστήριον τοῦτο εἶναι κυκλικὸν διαμέρισμα, διαμέτρου 6.60 μ., τὸ ὁποῖον περιβάλλεται ὑπὸ κυκλοτεροῦς διαδρόμου πλάτους 2.20 μ. Μετὰ τὸν καθαρισμὸν του διεπιστώθη, ὅτι οἱ τοῖχοί του ἔφερον εἰς μὲν τὸ κάτω μέρος των μαρμαρίνην ἐπένδυσιν μέχρις ἕψους 0.70, ἄνωθεν δὲ αὐτῆς

Εἰκ. 3. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ βαπτιστηρίου μετὰ τὴν ὀρθομαρμάρωσιν κάτω καὶ τὴν γυψίνην διακόσμησιν ἄνω.

ὑπῆρχεν ὥραία γυψίνη διακόσμησις συνισταμένη ἐκ ρυθμικῶς διατεταγμένων ραβδωτῶν παραστάδων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ὀρθογώνια κυματοφόρα πλαίσια, διήκοντα καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῶν παραστάδων, καὶ ἐντὸς τῶν πλαισίων αὐτῶν ἄλλα μικρότερα ὀρθογώνια καὶ κυκλικὰ πλαίσια καὶ καρδιόσχημα τεμάχια ἐγχρώμων μαρμάρων (εἰκ. 3). Ἡ παρουσία γυψίνης

διακοσμήσεως δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίση, δεδομένου ὅτι τοιαύτη ἐσημειώθη καὶ εἰς τὸν κυρίως ναὸν βασιλικῶν, ὡς π. χ. εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ Παρεντίου καὶ τὸν Ἁγ. Ἀπολλινάριον τῆς Ραβέννας (Α. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, Ἡ ξυλόστεγος παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς Μεσογειακῆς λεκάνης σ. 370 εἰκ. 334)

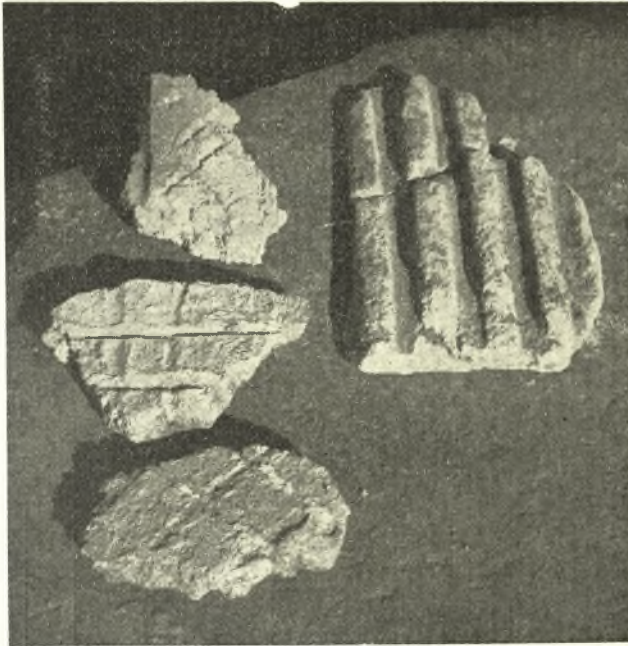

Εἰκ. 4. Λεπτομέρειαι τοῦ υποστρώματος τῆς γυψίνης διακοσμήσεως.

καὶ εἰς βαπτιστήρια, ὡς π. χ. εἰς τὸ τῶν Ὁρδοδόξων τᾶς Ραβέννας (CH. DIEHL, Ravenne σ. 33).

Ἡ εἰκὼν 4 παρουσιάζει λεπτομέρειαν τοῦ ἐκ κονιάματος μετὰ διαγωνίων (χάριν καλυτέρας προσφύσεως τῶν γυψίνων διακοσμήσεων) χαραγῶν υποστρώματος, εἰς τὸ ὁποῖον διαφαίνονται σαφῶς αἱ παραστάδες καὶ τὰ ὀρθογώνια καὶ κυκλικὰ κυματοφόρα πλαίσια ὡς καὶ τὰ καρδιόσχημα τεμά-

για, ἡ δὲ εἰκὼν 5 ὑπολείμματα τῶν γυψίνων διακοσμήσεων φυλασσόμενα σήμερον εἰς τὴν συλλογὴν Μαρκοπούλου, ἔνθα καὶ τὰ μικρὰ κινητὰ εὐρήματα τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ὀλόκληρος ἡ μεταξὺ τῶν παραστάδων διακόσμησις ἦτο ἔγχρωμος μὲ θαναμάσια ἐρυθρὰ καὶ ὑποκίτρινα ζωηρὰ χρώματα, διότι τὰ χρώματα, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον τὸ βαπτιστήριον, ἦσαν πλήρη θραυσμάτων κονιάματος, τὰ ὁποῖα ἔφερον ἔγχρωμους τοιχογραφίας.

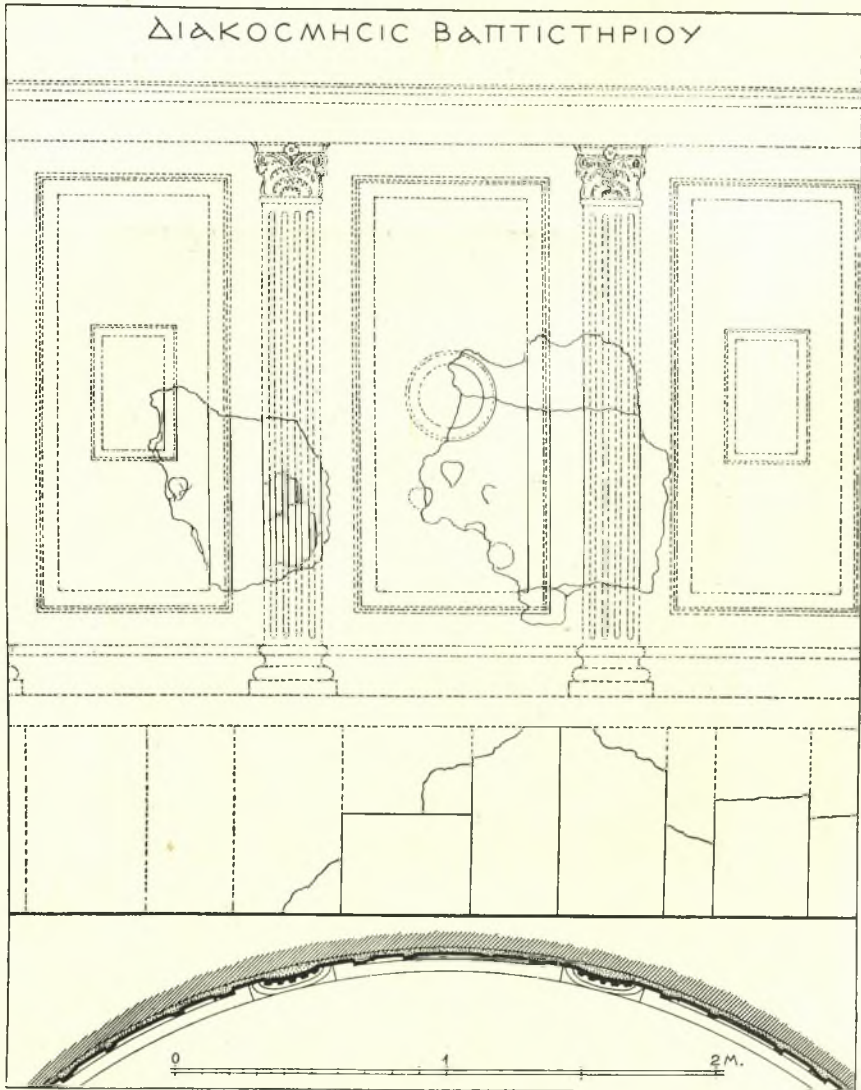

Εἰκ. 5. Τεμάχια ἐκ τῶν ραβδωτῶν παραστάδων τῆς γυψίνης διακοσμήσεως τοῦ βαπτιστηρίου τῆς βασιλικῆς τῆς Βραυρῶνος.

Ἡ εἰκὼν 6 παρουσιάζει ἀναπαράστασιν τῆς διακοσμήσεως τῶν τοίχων τοῦ βαπτιστηρίου, ἣτις ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σαφῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ὑποστρώματος τῆς γυψίνης καὶ τῆς μαρμαρίνης διακοσμήσεως, αἱ δὲ παραστάδες ἐσχεδιάσθησαν μὲ ἰωνικὰς βάσεις ὁμοίας μὲ τὰς βάσεις τῶν σωζομένων παραστάδων τῶν νωπογραφιῶν τοῦ κυρίως ναοῦ, αἵτινες ἐκάλυπτον τὸν Β. καὶ τὸν Δ. τοῖχον τοῦ κυρίως ναοῦ¹.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν στέγην τοῦ βαπτιστηρίου, αὕτη ἦτο θολωτὴ ἡμι-

¹ Ε. ΣΤΙΚΑΣ, Π.Α.Ε. 1953, σ. 104 εἰκ. 2.

Εἰκ. 6. Ἀναπαράστασις τῆς γυψίνης διακοσμῆσεως τῶν τοίχων τοῦ βαπτιστηρίου μετὰ τὴν ὀρθομαρμάρωσιν κάτω καὶ μετὰ τὰς ραβδωτὰς παραστάδας καὶ ὀρθογωνικὰ κυματοφόρα πλαίσια ἄνω.

σφαιρικῆ ἐκτισμένη διὰ πλίνθων, εἰρέθησαν δὲ ταύτης κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τεμάχια μετὰ ἀκτινηδὸν διευθυνομένας πλίνθους.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΤΙΚΑΣ